

Kijevas

Palikę Vytauto Tavanę ir Juodosios jūros pakrantes pasukome į Kijevą – vieną didžiausių viduramžių Europos miestų, senosios Rusios ir dabartinės Ukrainos sostinę. 1240-aisiais nuniokotas mongolų-totorių, į Lietuvos sudėtį Kijevas pateko jau ne klestėjimo laikotarpiu, apgriautas ir ištuštėjęs. Bet Kijevo, kaip visos „Rusios miestų motinos“, atminimas išliko gyvas. Vytautas ir kiti Lietuvos valdovai didžiavosi, galėdami valdyti Rusios žemių sostinę ir tuo grindė savo teisę būti pagrindiniu veiksmu, lemiančiu Rusios ateitį.

VideoLightBox Gallery generated by VideoLightBox.com

#videogallery a#videolb{display:none}

Kijevo teritorija buvo apgyvendinta jau nuo akmens amžiaus, o romėniškuoju laikotarpiu, maždaug nuo II amžiaus prieš Kristų iki IV amžiaus, čia buvo itin klestintis vadinamosios Zarubincų kultūros prekybos centras – dabartinėje Kijevo miesto teritorijoje surasta net 14 Zarubincų kultūros gyvenviečių, gausybė Romos monetų ir importo iš Juodosios jūros pakrantėse buvusių graikų miestų. Tuo metu buvo apgyvendintas bei suklestėjo ir istorinis Kijevo centras – Senojo Kijevo ir Pilies kalnuose buvusios gyvenvietės. Kokios gentys paliko Zarubincų kultūrą iki šiol ginčijamasi – vieni tyrinėtojai šią kultūrą priskiria slavams, kiti – iš Antikos šaltinių žinomiems bastarnams, o Marija Gimbutienė šią kultūrą laikė baltiška. Jos manymu, šie baltai čia atsikėlė iš pietinės Prūsijos, vykstant galindų migracijai.

IV amžiaus pabaigoje – V amžiaus pirmojoje pusėje prekybos centras būsimo Kijevo vietoje sunyksta. Tik V a. pabaigoje čia vėl atsikuria gyvenvietė, ir šį kartą jau niekas neabejoja, kad ji vadinosi Kijevu. Manoma, kad V-VI amžių sandūroje ir gyvenęs legendinis kunigaikštis Kijus, kurio vardu ir pavadintas jo įkurtas miestas. Tai buvo slavų polianų genties centras, ir būtent šio centro nenutrūkstama raida tęsiasi iki mūsų dienų. 1982-aisiais kijeviečiai net sugalvojo

sąlyginę Kijevo pradžios datą ir atšventė savojo miesto 1500 metų jubiliejų, skaičiuodami jį nuo sąlyginai Kijevo įkūrimui paskirtos 482 m. datos. Ši tokia „tikslī“ todėl, kad buvo suderinta su 400 metų vėlesne, bet jau istorine data, kuri minėta kartu su ja – 882-aisiais Kijevas tapo karingųjų normanų suvienytos vieningos rytų slavų valstybės – Kijevo Rusios sostine.

Kijaus miesto pradžia – Pilies kalnas, kuriame gerokai vėliau įsikūrė ir lietuvių pilis. Tuo tarpu slaviškojo miesto centras gan greitai persikėlė į Senojo Kijevo kalną, kuris buvo apgyvendintas nedaug vėliau už Pilies kalną.

Be galo turtingą istoriją turintis, bet dabar neišvaizdus ir apleistas Pilies kalnas Kijevo centre ir buvo svarbiausias mūsų trumpo apsilankymo Kijeve tikslas. Nekantriai kopėme į savo protėvių sustiprintą kalną, nors žinojome, kad pilies mūrų neišvysime: laikas kur kas gailėstingai mūriniams, o ne mediniams pilims, kurios buvo labiausiai išplitusios Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir mažai kuo nusileido mūriniams.

Šiandien ant šio kalno savo šventyklą įsirengė jau šiuolaikiniai Ukrainos pagonys. Ši pilies kalno dalis bent aptvarkyta. O tolimesnėje, medžiais apaugusioje kalno dalyje, stūkso vandalų išvartyti ir dažais išteplioti dar XX a. pradžioje veikusių miesto kapinių paminklai.

Rusios laikais miestas plėtojosi daugiausia Senojo Kijevo kalno teritorijoje ir aplink jį. Pirmoji pilis Pilies kalne ilgainiui buvo apleista. Ją prisiminė tik Lietuvos kunigaikščiai, kurie pertvarkė miestą savaip ir pastatė medinę Kijevo pilį ant Pilies kalno, iškylančio virš miesto. Iš tiesų pilies kalnas panašesnis į tradicinius lietuviškus piliakalnius, tad Lietuvos kunigaikščių pasirinkimas suprantamas.

Pirmasis lietuvis, apie 1323 m. įsiviešpatavęs Kijeve, buvo, matyt, Gedimino brolis Teodoras, tiesa, dėl jo istorikų ginčai dar nesibaigia. Manoma, kad Teodoro valdomas Kijevas dar nebuvo įjungtas į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sudėtį, nes pagal sutartį su Aukso orda Kijevas išliko priklausomas ir nuo Aukso ordos. Šią priklausomybę nutraukė tik Algirdas, 1362 m. įveikęs totorius mūšyje prie Mėlynųjų vandenų. Po šio mūšio apskritai buvo užvaldyta didžioji Lietuvai priklausiusių Ukrainos žemių dalis – Podolė, Kijevo ir Černigovo žemės. Kijeve Algirdas pasodino Vladimirą – savo sūnų iš pirmosios santuokos su Vitebsko kunigaikštyte Marija.

Vladimiras Algirdaitis valdė Kijevą iki 1394 m. Jo laikais Kijevas atsigavo, ėmė kaldinti net savo

monetas. Iš Kijevo Vladimiras Algirdaitis buvo išvytas Vytauto, kadangi nenorėjo paklusti jo valdžiai. Miestas buvo atiduotas valdyti iš valstybės centro išstumtam Skirgailai Algirdaičiui, tačiau pastarasis dar tais pačiais metais buvo kijeviečių nunuodytas.

Lietuvos valdžia Kijeve, kaip ir kitose Ukrainos žemėse, baigėsi 1569 metais, kuomet, spausdamas Lietuvą sudaryti su Lenkija Liublino uniją, Žygimantas Augustas Kijevo ir kitas ukrainiečių žemes atėmė iš Lietuvos ir prijungė prie Lenkijos karalystės.

Apvaikščioję Kijevo kalną mes patraukėme į kitą svarbią senojo Kijevo vietą – Senojo Kijevo kalną, ant kurio dabar įsikūręs Ukrainos nacionalinis muziejus.

Iš sutiktų kijeviečių jau žinojome, kad čia irgi telkiasi naujieji pagonyms ir yra pastatę Peruno staba.

Korecas

Iš Kijevo patraukėme atgal. Mūsų kelias į Lietuvą vedė per jau kelionės pradžioje skersai išilgai išmaišytą Volynės žemę. Lucke, nuo kurio pradėjome pažintį su Lietuvos paveldu Ukrainoje, buvo numatyta mūsų paskutinė nakvynė. Tačiau ir Volynėje dar turėjome ką veikti – mums pakeliui stovėjo dar neaplankyta Koreco pilis.

Korecas Rusijos istorijoje žinomas nuo 1150 m. Tuo metu čia būta tik medinės pilaitės, kurią vėliau sunaikino mongolai-totoriai. Pilies atgimimas susijęs su pirmuoju Lietuvos laikais žinomu pilies savininku – Teodoru Ostrogiškiu, kuris 1386 m. ją gavo iš Jogailos. Tačiau 1407 m. Vytautas pilį perdavė Aleksandrui Patrikaičiui – savo pusbrolio Patriko Narimantaičio, Gedimino anūko, sūnui. Aleksandro Patrikaičio palikuonys, žinomi kaip kunigaikščiai Koreckiai, valdė Korecą beveik 250 metų ir iš esmės perstatė pilį. 1550 m. čia būta net modernios bastioninės tvirtovės.

Jau Lietuvai netekus Volynės, Korecą valdė Leščinskiai ir iš Gediminaičių kilę kunigaikščiai Čartoryskiai. Būtent Juzefas Čartoryskis 1780 m. perstatė pilį į barokinius rūmus, kurių griuvėsiai senojoje piliavietėje stūkso iki šiol. 1832 m. šią pilį apnaikino gaisras, ir nuo to laiko ji

stovi apleista.

Gubkovas

Pasukę į šalį nuo pagrindinio kelio mes aplankėme ir Gubkovo pilies griuvėsius. Jie stūksa ant vaizdingo Slučės upės skardžio. Šioje vietoje jau XI-XIII a. stovėjo medinė rusinų pilis. Lietuvos laikais pilis priklausė vietiniams didikams Semaškoms ir istorijos šaltiniuose minima nuo 1504 m. Pilis buvo trapecijios plano, kampuose turėjo keturis bokštus. Vienas iš šios pilies valdovų – Aleksandras Semaška buvo gabus karvedys. Jis pasižymėjo 1537 m. Dubno mūšyje, bet vietos žmonių atmintyje išliko kaip žiaurus ponas, pilies požemiuose kankinęs žmones. Jo neigiamą įvaizdį dar sustiprino perėjimas į katalikybę. Galutinai pilis buvo sugriauta ir apleista XVIII a. pradžioje, Šiaurės karo metu.

Gubkovo pilis buvo paskutinė, aplankyta mūsų kelionės metu. Iš jos mes pasukome tiesiai į Lucką, kurį pasiekę pasijutome beveik kaip namie. Čia pernakvoję, kitą dieną mes paskyrėme kelionei į Lietuvą. Turėjome grįžti į tą patį tašką, iš kurio pradėjome savo kelionę – Vilniaus pilį.

Paruošė istorikas: Tomas Baranauskas